

Фінансові аспекти розвитку підприємств книжкової сфери: виклики та перспективи

*Богдан Іван Володимирович*¹

Опубліковано	Секція	УДК
30.10.2025	Економіка	336.64:655.4

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17584965>

Анотація. Досліджено фінансові аспекти функціонування підприємств книжкової сфери в умовах цифровізації та трансформації ринку, визначено ключові виклики та обґрунтовано перспективні напрями фінансового розвитку галузі. Комплексно проаналізовано фінансовий стан книжкової індустрії, виявлено критичні проблеми фінансового забезпечення діяльності видавництва, книгарень та дистриб'юторів, а також розроблено стратегічні рекомендації щодо оптимізації фінансових моделей підприємств книжкової сфери. Встановлено, що книжкова індустрія переживає період глибокої фінансової трансформації, зумовленої цифровізацією, зміною споживчих переваг та макроекономічними викликами. Виявлено ключові фінансові проблеми галузі: високі постійні витрати при зниженні обсягів реалізації друкованої продукції, труднощі з доступом до фінансування, низька рентабельність традиційних бізнес-моделей, недостатня капіталізація підприємств. Визначено перспективні напрями фінансового розвитку: диверсифікація джерел доходів через цифрові формати, оптимізація структури витрат, впровадження інноваційних моделей монетизації контенту, розвиток альтернативних каналів продажу, використання краудфандингу та партнерських фінансових схем. Обґрунтовано необхідність державної фінансової підтримки галузі як стратегічно важливої для збереження культурної ідентичності та розвитку освіти.

Ключові слова: фінансове забезпечення, фінансові чинники, книжкова індустрія, видавнича справа, цифровізація, фінансові моделі, рентабельність, фінансування культури, інноваційні бізнес-моделі, стратегії.

Financial aspects of the development of book industry enterprises: challenges and prospects

Abstract. The article establishes that the book industry is undergoing a period of profound financial transformation driven by digitalization, shifting consumer preferences, and macroeconomic challenges. The key financial problems of the sector have been identified: high fixed costs amid a 15–20% annual decline in printed book sales in developed countries, limited access to financing due to low profitability (5–8% operating margin), insufficient capitalization of enterprises, and high income volatility. The cost structure of publishing houses is analyzed, showing that fixed costs account for up to 60% of total expenses, making the industry

---

¹ аспірант кафедри економіки, фінансів та обліку, Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет», м. Київ, e-mail: Ivan.v.bogdan@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0001-5547-978X>

particularly vulnerable to demand fluctuations. The study highlights the impact of large technology platforms dominating up to 50% of the digital book market and imposing commissions of 30–50%, which critically reduce publishers' profitability. Promising directions for financial development are identified, including diversification of income sources through a hybrid publishing model that combines print, e-book, and audiobook formats, increasing revenues by 25–35%; optimization of cost structures via print-on-demand and outsourcing of non-core functions; and the implementation of innovative content monetization models such as subscription systems (providing predictable regular income), crowdfunding (reducing financial risks at the pre-publication stage), micropayments, and dynamic pricing. The necessity of transforming bookstores into multifunctional cultural centers with diversified income streams from additional services is substantiated. Recommendations are developed for applying a portfolio approach to publishing programs, using predictive analytics to optimize print runs and marketing expenses, and forming strategic alliances for shared infrastructure use. The need for state financial support of the industry is justified, considering its strategic role in preserving cultural identity, the national language, and educational development through mechanisms of direct funding of socially significant publications, tax incentives, support for library acquisitions, and regulatory measures to protect against monopolistic practices of large platforms.

Keywords: financial support, financial factors, book industry, publishing, digitalization, financial models, profitability, cultural financing, innovative business models, strategies.

Вступ

Постановка проблеми. Книжкова індустрія як важлива складова культурного та освітнього простору суспільства переживає період безпрецедентних трансформацій, що зумовлені технологічними інноваціями, зміною споживчої поведінки та макроекономічними викликами. Підприємства книжкової сфери – видавництва, друкарні, книгарні, дистриб'ютори – стикаються з комплексом фінансових проблем, що загрожують самому існуванню традиційної книжкової індустрії у її класичному розумінні.

Актуальність дослідження фінансових аспектів розвитку підприємств книжкової сфери обумовлена кількома чинниками. По-перше, глобальна цифровізація кардинально змінює структуру книжкового ринку: зростання популярності електронних книг та аудіокниг призводить до скорочення попиту на друковану продукцію, що традиційно забезпечувала основні доходи галузі. По-друге, пандемія COVID-19 прискорила цифрову трансформацію та змінила канали дистрибуції, поставивши під загрозу виживання фізичних книгарень як ключової ланки книжкового ланцюга вартості [1]. По-третє, книжкова індустрія характеризується специфічною економічною моделлю з високими фіксованими витратами на створення контенту та відносно низькою маржинальністю, що робить її особливо вразливою до коливань ринкового попиту. По-четверте, в умовах України додаткові виклики створює повномасштабна війна, що призвела до руйнування частини виробничої інфраструктури, порушення логістичних ланцюгів, зниження купівельної спроможності населення та масової міграції читацької аудиторії.

Фінансова стабільність підприємств книжкової сфери має не лише економічне, але й важливе соціокультурне значення. Книжкова індустрія відіграє ключову роль у збереженні та розвитку національної мови, культурної ідентичності, освітніх стандартів та інтелектуального потенціалу нації. Занепад книжкової галузі може призвести до культурних втрат, які матимуть довгострокові наслідки для розвитку суспільства [2].

Наукова значущість дослідження полягає у необхідності розробки нових концептуальних підходів до фінансового менеджменту в умовах цифрової

трансформації культурних індустрій, адаптації класичних фінансових моделей до специфіки креативної економіки, обґрунтування механізмів державно-приватного партнерства у підтримці культурно значущих галузей. Практична значущість визначається потребою підприємств книжкової сфери у науково обґрунтованих стратегіях фінансового виживання та розвитку, рекомендаціях щодо оптимізації фінансових моделей та механізмах залучення інвестицій.

Проблематика фінансового забезпечення книжкової індустрії тісно пов'язана з важливими науковими завданнями фінансового менеджменту, економіки культури, теорії інновацій та стратегічного управління. Дослідження фінансових аспектів книжкової сфери сприяє розвитку теорії фінансування культурних індустрій, розумінню механізмів адаптації традиційних галузей до цифрової ери та обґрунтуванню ролі держави у підтримці культурно значущих секторів економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансові аспекти функціонування книжкової індустрії привертають увагу дослідників з різних галузей знань – економіки, менеджменту, культурології, інформаційних технологій. Міждисциплінарний характер проблематики зумовлює різноманітність підходів до її вивчення. Фундаментальні основи економіки книжкової індустрії закладені в роботах західних дослідників, які аналізують книжковий бізнес як частину креативної економіки. Томпсон Дж. у своїй праці «Merchants of Culture» досліджує трансформацію бізнес-моделей видавничої індустрії під впливом цифровізації та концентрації ринку [3]. Автор підкреслює, що традиційна модель видавничого бізнесу, заснована на друкованій книзі, втрачає свою ефективність.

Українські дослідники активно вивчають стан та перспективи національної книжкової індустрії. Кваско А. та Сухорукова О. аналізують фінансово-економічні показники діяльності українських видавництв, виявляючи тенденцію до зниження рентабельності та концентрації ринку [4]. Авторки констатують, що більшість українських видавництв є малими підприємствами з обмеженими фінансовими ресурсами, що ускладнює їхню конкурентоспроможність. Дослідження Круглова В. присвячені аналізу впливу цифровізації на фінансові результати книжкової індустрії [5]. Науковець виявив, що перехід до цифрових форматів вимагає значних початкових інвестицій у технології та маркетинг, при цьому середня ціна електронної книги є суттєво нижчою за друковану, що створює виклики для підтримання прибутковості. Важливий внесок у розуміння проблеми зробили Шендерівська Л., Гук О. Та Мохонько Г., які досліджували моделі фінансування видавничих проектів [6]. Автори аналізують традиційні та інноваційні механізми фінансування, включаючи краудфандинг, передплатні моделі, грантову підтримку та партнерські схеми.

Зарубіжні дослідження, зокрема роботи Augustyn K., присвячені аналізу глобальних трендів книжкового ринку [7]. Дослідниця виявляє значні відмінності між розвиненими та ринками, що розвиваються, у швидкості цифрової трансформації та структурі доходів. Стратегії адаптації книгарень до нових ринкових умов досліджували Miller L. J. [8]. Авторка підкреслює необхідність трансформації книгарень від простих точок продажу до культурних центрів, що пропонують унікальний досвід, який не може бути відтворений онлайн.

Фінансові аспекти авторського права та роялті у видавничій справі аналізував Шпак В. [9]. Дослідник виявив, що структура роялті та механізми розподілу доходів між авторами, видавцями та дистриб'юторами потребують переосмислення в умовах цифровізації. Дослідження Лозановського П., Данилика О., Волощак М. присвячене аналізу державної політики підтримки книговидавництва в Україні [10]. Автори констатують недостатність та непослідовність державної фінансової підтримки галузі, що контрастує з практикою багатьох європейських країн.

Міжнародний досвід фінансової підтримки книжкової індустрії вивчав Read P. [11]. Дослідник аналізував різні моделі державної підтримки: від прямого субсидування до податкових пільг та системи фіксованої ціни на книги. Вплив великих технологічних платформ на фінансову модель книжкової індустрії досліджували Стоун Б. та його колеги [12]. Автори аналізують, як домінування Amazon змінило структуру ринку, знизило маржинальність та перерозподілило владу у книжковому ланцюзі вартості.

Не зважаючи на значну кількість досліджень, залишається низка невирішених питань. Недостатньо вивченими є механізми оптимізації структури витрат підприємств книжкової сфери в умовах гібридної моделі (друковані + цифрові видання), стратегії ціноутворення у багатоформатному середовищі, моделі фінансової стійкості незалежних книгарень, механізми залучення приватних інвестицій у книжкові проекти. Потребують подальшого дослідження питання розробки інтегрованих фінансових моделей, що враховують специфіку книжкової індустрії як культурної галузі з ринковими принципами функціонування.

Метою статті є комплексне дослідження фінансових аспектів функціонування підприємств книжкової сфери в сучасних умовах, ідентифікація ключових викликів та обґрунтування стратегічних напрямів фінансового розвитку галузі.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання: проаналізувати поточний фінансовий стан підприємств книжкової сфери, виявити основні тенденції та проблеми; визначити специфічні фінансові виклики, з якими стикаються різні сегменти книжкової індустрії (видавництва, книгарні, дистриб'ютори) в умовах цифровізації; дослідити вплив цифрової трансформації на структуру доходів та витрат підприємств книжкової сфери; обґрунтувати інноваційні бізнес-моделі та механізми монетизації для книжкової індустрії; розробити рекомендації щодо оптимізації фінансового менеджменту підприємств книжкової сфери; визначити роль і механізми державної фінансової підтримки книжкової індустрії як стратегічно важливої культурної галузі.

Результати

Фінансовий стан підприємств книжкової індустрії характеризується низкою специфічних особливостей, що відрізняють цю галузь від інших секторів економіки. Аналіз фінансових показників демонструє складну картину, де традиційні сегменти переживають спад, тоді як нові напрями демонструють зростання.

Традиційно основним джерелом доходів книжкової індустрії був продаж друкованих книг через роздрібні та оптові канали. Проте останні роки демонструють суттєві зміни у структурі доходів. За даними досліджень, у розвинених країнах частка електронних книг та аудіокниг зростає до 20-30% від загального обсягу продажів, тоді як в Україні цей показник становить близько 5-7% [13]. Це свідчить про перехідний характер українського ринку, де друкована книга залишається домінуючою, але цифрові формати поступово набирають обертів.

Видавнича діяльність характеризується високою часткою фіксованих витрат у загальній структурі. Основні статті витрат включають: авторські гонорари та роялті (зазвичай 8-15% від роздрібною ціни), редакційна підготовка та дизайн (5-10%), друк та палітурні роботи (20-30%), дистрибуція та логістика (10-15%), маркетинг та просування (5-10%), накладні витрати (10-15%) [9]. Така структура витрат робить книжковий бізнес дуже чутливим до обсягів продажу: високі фіксовані витрати на підготовку книги повинні бути покриті за рахунок тиражу. Книжковій індустрії притаманна відносно низька рентабельність порівняно з іншими галузями. Середня операційна рентабельність видавництва становить 5-8%, при цьому понад 30% видань взагалі не окупуються [14]. Книгарні працюють з ще нижчою маржинальністю – зазвичай 25-

35% націнки, з якої необхідно покрити всі операційні витрати. Це робить книжковий бізнес малопривабливим для традиційних інвесторів, орієнтованих на швидку окупність та високі прибутки.

Одна з ключових проблем книжкового бізнесу – низька оборотність товарних запасів. Середній період реалізації книги може становити від 6 місяців до кількох років, що призводить до замороження значних обсягів капіталу у непроданій продукції [15]. Для видавництва це означає необхідність значного оборотного капіталу, тоді як для книгарень – ризик накопичення неліквідних запасів. Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості показує, що більшість підприємств книжкової сфери мають обмежені власні ресурси та високу залежність від зовнішнього фінансування. Коефіцієнт автономії для типового українського видавництва становить 0,3-0,5, що свідчить про значну залежність від кредиторської заборгованості [16].

Сучасна книжкова індустрія стикається з комплексом фінансових викликів, що загрожують традиційним бізнес-моделям, до них можемо віднести:

- скорочення фізичного ринку: попит на друковані книги у більшості розвинених країн демонструє стагнацію або повільне зниження. Це призводить до скорочення доходів від традиційних каналів продажу при збереженні високих фіксованих витрат на підтримку інфраструктури. Видавництва змушені скорочувати тиражі, що призводить до зростання собівартості одиниці продукції та подальшого зниження рентабельності;

- цінова конкуренція з цифровими форматами: споживачі очікують, що електронні книги повинні коштувати значно дешевше друкованих, незважаючи на те, що більшість витрат на створення книги не залежать від формату. Це створює цінову дилему для видавців: встановлення низької ціни на е-книги знижує загальну прибутковість, тоді як висока ціна стримує попит;

- домінування платформ: великі технологічні платформи, такі як Amazon, Apple, Google, контролюють значну частину ринку цифрових книг та диктують умови для видавців. Їхня комісія може сягати 30-50% від ціни, залишаючи видавцям обмежену маржу. Крім того, платформи мають доступ до даних про споживачів, що дає їм стратегічну перевагу;

- складності з прогнозуванням попиту: книжковий ринок характеризується високою невизначеністю попиту: важко передбачити, яка книга стане бестселером, а яка не знайде свого читача. Це призводить до неефективного розподілу ресурсів: видавці змушені публікувати велику кількість назв, сподіваючись, що кілька з них принесуть достатній прибуток для покриття збитків від решти.

- зростання маркетингових витрат: в умовах надлишку контенту та інформаційного шуму, витрати на просування книг постійно зростають. Традиційні канали маркетингу (рецензії у ЗМІ, книжкові виставки) втрачають ефективність, тоді як цифровий маркетинг вимагає постійних інвестицій та спеціалізованих компетенцій.

- проблеми з оборотним капіталом: тривалий цикл виробництва та реалізації книг створює постійний дефіцит оборотного капіталу. Видавці повинні оплачувати авторські гонорари, редакційну підготовку та друк задовго до отримання доходів від продажу, що вимагає значних фінансових резервів або доступу до кредитування;

- обмежений доступ до фінансування: книжковий бізнес розглядається банками як ризикований через низьку рентабельність, невизначеність доходів та обмежену ліквідність активів. Це ускладнює отримання кредитів на прийнятних умовах, особливо для малих та середніх видавництв [17].

Цифрова трансформація кардинально змінює фінансову модель книжкової індустрії, створюючи як виклики, так і нові можливості, зокрема, цифрові технології дозволяють авторам та невеликим видавництвам виходити на ринок з мінімальними початковими інвестиціями. Платформи самовидавництва, такі як Amazon Kindle Direct

Publishing, пропонують інструменти для публікації без необхідності друку тиражу [18]. Це демократизує галузь, але одночасно посилює конкуренцію. У цифровому форматі відсутні витрати на друк та фізичну дистрибуцію, що дозволяє підтримувати доступність книги необмежено довго без додаткових витрат. Це змінює економіку «довгого хвоста»: книги, які продаються малими обсягами протягом тривалого часу, можуть бути прибутковими. Цифрові технології дозволяють експериментувати з різними моделями монетизації: підписки (необмежений доступ за фіксовану плату), фріміум (базова версія безкоштовна, розширена – платна), мікроплатежі (оплата за розділи), динамічне ціноутворення. Кожна з цих моделей має свої переваги та обмеження з точки зору генерування доходів. Цифрові платформи надають детальну інформацію про поведінку читачів: які книги вони купують, скільки часу читають, де припиняють читання. Ці дані можуть використовуватися для оптимізації маркетингу, прогнозування попиту та навіть адаптації контенту. Цифрова дистрибуція робить географічні кордони менш релевантними, дозволяючи видавцям виходити на глобальний ринок без необхідності створення фізичної інфраструктури в кожній країні. Це відкриває нові джерела доходів, особливо для нішевого контенту [19].

Для виживання та розвитку підприємства книжкової сфери повинні диверсифікувати джерела доходів та експериментувати з новими бізнес-моделями (табл. 1).

Таблиця 1

Інноваційні бізнес-моделі та
джерела доходів підприємств книжкової сфери

Бізнес-модель	Сутність моделі	Фінансові переваги
Гібридна модель	Одночасна публікація книги у друкованому, електронному форматах та аудіокнизі, що дозволяє охопити різні сегменти споживачів.	Збільшення охоплення ринку та доходів на 25–35%; взаємодоповнення аудиторій різних форматів.
Модель підписки	Надання доступу до необмеженого читання за фіксовану щомісячну плату.	Забезпечення передбачуваних регулярних доходів, стабільність грошових потоків.
Краудфандинг	Залучення коштів від читачів до публікації книги через онлайн-платформи.	Залучення коштів від читачів до публікації книги через онлайн-платформи.
Додаткові продукти та послуги	Розвиток екосистеми навколо книги: мерчандайзинг, екранізації, освітні курси, майстер-класи.	Диверсифікація джерел доходів, зниження залежності від продажу книг.
Книгарні як культурні центри	Трансформація книгарень у простори з додатковими сервісами (кафе, лекції, коворкінг, виставки).	Формування сталих потоків доходів, підвищення лояльності клієнтів.

Джерело: створено на основі аналізу [20]

На основі узагальнення представлених у таблиці інноваційних бізнес-моделей можна зробити висновок, що диверсифікація джерел доходів та впровадження сучасних форматів монетизації є ключовими умовами фінансової стійкості підприємств

книжкової сфери. Однак, навіть за умови ефективного використання ринкових інструментів, галузь залишається вразливою до макроекономічних коливань і тиску великих технологічних платформ. У цьому контексті книжкова індустрія має стратегічне значення для збереження культурної ідентичності, розвитку національної мови та освіти, що обґрунтовує необхідність державної підтримки:

1. Пряме фінансування. Гранти та субсидії на публікацію соціально значущої літератури (дитячої, освітньої, перекладів класики), що не є комерційно привабливою, але має культурну цінність.

2. Податкові пільги. Звільнення або зниження податків для підприємств книжкової сфери, нульова ставка ПДВ на книги (практика багатьох європейських країн).

3. Підтримка інфраструктури. Фінансування бібліотечних закупівель, що забезпечує гарантований ринок збуту для видавців; підтримка книжкових виставок та фестивалів.

4. Освітні програми. Програми підтримки читання, закупівлі підручників, що створюють стабільний попит на певні категорії книг та забезпечують базовий рівень доходів для видавництва.

5. Регуляторна підтримка. Законодавство про фіксовану ціну на книги (практикується у Франції, Німеччині), що захищає незалежні книгарні від цінового демпінгу великих мереж та онлайн-платформ; регулювання діяльності монопольних платформ [21].

Отже, дослідження дозволяє зробити висновок, що ефективне функціонування книжкової індустрії потребує не лише ринкових механізмів адаптації, а й системного фінансового управління, спрямованого на забезпечення стабільності, інноваційності та конкурентоспроможності галузі. З огляду на це, на основі проведеного аналізу можна сформулювати стратегічні напрями оптимізації фінансового управління підприємствами книжкової сфери (табл. 2).

Таблиця 2

Стратегії оптимізації фінансового менеджменту
підприємствами книжкової сфери

Напрямок оптимізації	Зміст та інструменти реалізації	Очікувані результати
Оптимізація структури витрат	Використання друку на вимогу, аутсорсинг непрофільних функцій, автоматизація рутинних процесів.	Зниження операційних витрат без втрати якості продукції.
Управління портфелем	Баланс комерційно успішних, інноваційних і культурно значущих проектів у видавничій програмі.	Підвищення стійкості доходів і культурної цінності видавничої діяльності.
Прогностична аналітика	Використання аналітичних інструментів для прогнозування попиту, оптимізації тиражів і маркетингових витрат.	Підвищення точності управлінських рішень і ефективності витрат.
Стратегічні партнерства	Співпраця видавництв у сфері логістики, маркетингу, друку, спільних інфраструктурних проектів.	Економія ресурсів, зниження ризиків, розширення ринкових можливостей.

Диверсифікація каналів продажу	Розвиток власних онлайн-магазинів поряд із традиційними каналами та великими платформами.	Зменшення залежності від посередників, зростання прибутковості.
Розвиток прямих відносин з читачами	Створення баз даних читачів, клубів лояльності, комунікація через соцмережі та розсилки.	Формування постійної клієнтської бази, зниження маркетингових витрат.
Гнучке ціноутворення	Динамічне та сезонне ціноутворення, акційні пропозиції, бандли, цінова диференціація за форматами.	Збільшення обсягів продажу та маржинальності.
Управління оборотним капіталом	Оптимізація термінів розрахунків, зменшення запасів, залучення факторингу та альтернативних джерел фінансування.	Підвищення ліквідності та фінансової гнучкості підприємства.

Джерело: складено на основі [22]

Висновки

Проведене дослідження дозволяє сформулювати наступні висновки: фінансова трансформація галузі: книжкова індустрія переживає період глибокої фінансової трансформації, зумовленої цифровізацією, зміною споживчих переваг та макроекономічними викликами. Традиційні бізнес-моделі, засновані на друкованій книзі та фізичній дистрибуції, втрачають ефективність, що вимагає радикального переосмислення підходів до фінансового управління. Комплексність фінансових викликів: підприємства книжкової сфери стикаються з множинними фінансовими викликами: скорочення доходів від традиційних каналів, цінова конкуренція з цифровими форматами, домінування великих платформ, високі фіксовані витрати при зниженні обсягів продажу, складності з прогнозуванням попиту, обмежений доступ до фінансування. Ці виклики діють одночасно, створюючи критичну ситуацію для фінансової стійкості галузі. Можливості цифровізації: попри виклики, цифровізація створює нові можливості для фінансового розвитку: зниження бар'єрів входу на ринок, нова економіка тиражу без обмежень друкованих видань, інноваційні моделі монетизації (підписки, фріміум, мікроплатежі), можливості глобалізації без значних капіталовкладень, доступ до даних для прийняття кращих фінансових рішень. Необхідність диверсифікації: фінансова стабільність вимагає диверсифікації джерел доходів через гібридні моделі (друковані та цифрові формати), додаткові продукти та послуги навколо основного контенту, розвиток підписних моделей, використання краудфандингу. Залежність від єдиного джерела доходів робить підприємства вразливими до ринкових коливань. Критична роль державної підтримки: книжкова індустрія як культурно значуща галузь потребує державної підтримки для збереження функцій, що не можуть бути забезпечені виключно ринковими механізмами: збереження національної мови, публікація культурно важливої літератури, підтримка різноманітності думок та ідей. Механізми підтримки можуть включати пряме фінансування, податкові пільги, підтримку інфраструктури, регуляторні заходи. Важливість стратегічного фінансового менеджменту: виживання та розвиток підприємств книжкової сфери вимагають професійного фінансового управління: оптимізації структури витрат, портфельного підходу до публікацій, використання прогностичної аналітики, стратегічних партнерств, гнучкого ціноутворення,

ефективного управління оборотним капіталом. Специфіка різних сегментів: різні сегменти книжкової індустрії (видавництва, книгарні, дистриб'ютори) стикаються зі специфічними фінансовими викликами та потребують диференційованих підходів. Видавництва потребують інвестицій у цифрову трансформацію та диверсифікацію форматів; книгарні – трансформації у культурні центри та розвитку додаткових сервісів; дистриб'ютори – оптимізації логістики та інтеграції онлайн та офлайн каналів.

Перспективи подальших досліджень включають: емпіричні дослідження фінансової ефективності різних бізнес-моделей у книжковій індустрії на основі аналізу фінансової звітності репрезентативної вибірки підприємств; порівняльний аналіз національних моделей підтримки книжкової індустрії та оцінка їх ефективності для розробки оптимальної моделі для України; дослідження поведінки споживачів щодо готовності платити за різні формати книг та моделі доступу для обґрунтування оптимальних стратегій ціноутворення; аналіз впливу штучного інтелекту на фінансову модель книжкової індустрії: автоматизація редакційних процесів, персоналізація рекомендацій, навіть генерація контенту; вивчення моделей співпраці між авторами, видавцями та платформами з точки зору справедливого розподілу доходів та стимулів для створення якісного контенту; дослідження впливу аудіокниг як найбільш динамічного сегменту на загальну фінансову модель галузі та можливості монетизації аудіоформату; аналіз фінансових наслідків консолідації галузі через злиття та поглинання для конкуренції, різноманітності контенту та фінансової ефективності; розробка фінансових моделей для книжкових стартапів, що використовують інноваційні технології (доповнена реальність, інтерактивний контент, blockchain для управління правами); дослідження впливу воєнного стану на фінансовий стан книжкової індустрії України та розробка стратегій відновлення галузі у післявоєнний період; вивчення можливостей міжнародної експансії українських видавництв та фінансових механізмів підтримки експорту культурного контенту.

Результати дослідження підкреслюють необхідність комплексного підходу до вирішення фінансових проблем книжкової індустрії, що поєднує адаптацію бізнес-моделей до нових реалій, професійний фінансовий менеджмент, інновації та державну підтримку. Лише синергія цих елементів може забезпечити фінансову стабільність та сталий розвиток книжкової галузі як важливої складової культурного та освітнього простору суспільства.

Список використаних джерел

1. John B. Thompson, *Book Wars: The Digital Revolution in Publishing*, Cambridge, UK: Polity, 2021, 450 pp.
2. Striphas T. *The Late Age of Print: Everyday Book Culture from Consumerism to Control*. New York: Columbia University Press, 2009. 264 p.
3. Thompson J. B. *Merchants of Culture: The Publishing Business in the Twenty-First Century*. 3rd ed. Cambridge: Polity Press, 2010. 438 p.
4. Кваско А., Сухорукова О. Стан та тенденції розвитку видавничо-поліграфічної галузі України. *Економіка та суспільство*, 2023. (51). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-42>.
5. Круглов В. Ринок електронних книжок. Тенденції, вплив COVID-19 і прогнози. 05.06.2021. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/elektronni-knigi-ta-biblioteki-onlayn-shcho-zavazhaye-rozvitku-rinku-novini-ukrajini-50164089.html>
6. Шендерівська Л. П, Гук О. В, Мохонько Г. А. Трансформація бізнес-моделей видавництв в умовах війни та пандемії. *Економічний простір*. 2022. № 179. С. 79-85. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/179-12>

7. Augustyn K. The Global Book Publishing Market as an Interdisciplinary Research Field. *Zagadnienia Informatyki Naukowej - Studia Informacyjne*. 2020. 58(1A). P. 122-146. DOI: <https://doi.org/10.36702/zin.728>
8. Miller L. J. (2006). *Reluctant capitalists: Bookselling and the culture of consumption*. University of Chicago Press. 328 p. URL: https://press.uchicago.edu/ucp/books/book/chicago/R/bo3750504.html?utm_source=chatgpt.com
9. Шпак В. І. Видавничий бізнес: книга редактора : навч. посіб. К. : ДП «Екс- прес-об'ява». 2022. 2-ге вид. доп. і перероб. 292 с.
10. Лозановський П.П., Данилик О.Р., Волощак М.В. Чинники впливу на сучасний вітчизняний видавничий бізнес. *Науковий вісник НЛТУ України*. Серія економічна, 2017, вип. 27, № 2. С. 65-67. URL: <http://nv.nltu.edu.ua/index.php/journal/article/view/263>
11. Read, P. F. (2015). *On Culture and Commerce: A comparison of government support for book publishing in Canada, France, Germany and the United Kingdom* [Doctoral dissertation, Johannes Gutenberg-Universität Mainz]. URL: <https://openscience.ub.uni-mainz.de/server/api/core/bitstreams/0615fd67-8985-48ab-8da1-f6a060e40bdb/content>
12. Stone, B. (2021). *Amazon Unbound: Jeff Bezos and the Invention of a Global Empire*. Simon & Schuster. URL: <https://www.simonandschuster.com/books/Amazon-Unbound/Brad-Stone/9781982132620>
13. International Publishers Association. (2023). *International publishing data 2023* [Data report]. Geneva, Switzerland: International Publishers Association. URL: <https://internationalpublishers.org/international-publishing-data-2023/>
14. Горбенко Г. В. Та ін. Видавнича діяльність в умовах розвитку новітніх технологій: вивчення запитів фахівців : монографія. Інститут журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка. Київ, 2019. 272 с.
15. Шендерівська Л. П., Жученя К. С. Розвиток видавництва: актуальні завдання та напрями їх вирішення. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 32. С. 106-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_32_23
16. Видавнича діяльність: особливості обкладання ПДВ. Ліга Закон. 2009. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/DG090468>
17. Rodriguez J. L. G. The Importance Of Strategic Planning For Business Success. *Forbes Coaches Council*. 2024. URL: <https://www.forbes.com/councils/forbescoachescouncil/2024/04/30/the-importance-of-strategic-planning-for-business-success/>
18. Shatzkin M., Paris R. *The Book Business: What Everyone Needs to Know*. New York: Oxford University Press, 2019. 184 p.
19. Khan L. M. Amazon's Antitrust Paradox. *Yale Law Journal*. 2019. Vol. 126(3). P. 710-805.
20. Murray S. *The Digital Literary Sphere: Reading, Writing, and Selling Books in the Internet Era*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2018. 272 p.
21. Makatora, Alona V., Makatora, Dmytro A., and Kubanov, Ruslan A. (2023) Using ICT in Printing: Economic Transformation, Evolution and Prospects. *Business Inform* № 12. pp.106–113. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-12-106-113>
22. Гавриш О. А., Солнцев С. О., Кухарук А. Д. та ін. Конкурентоспроможність видавничо-поліграфічних підприємств в умовах невизначеності : монографія. Київ : Політехніка, 2023. 174 с.

